

Täysistunto

Keskiviikko 27.10.2021 klo 14.01—20.06

14. Lakialoite laiksi rikoslain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 17/2021 vp Pauli Kiuru kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Avaan keskustelun. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Lähetekeskusteluun varattiin enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.54 **Pauli Kiuru kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nokialla nuoren miehen elämä päättyi henkirikokseen vuonna 1996. Poliisi tutki tapausta tappona. Ratkaisevaa läpimurtoa ei kuitenkaan saavutettu 1990-luvulla. Asia otettiin uudestaan tarkempaan selvittelyyn 2013. Tapon syyteoikeus vanhentuu 20 vuodessa, joten oli vielä mahdollisuus yrittää.

Tutkintaa jatkettiin viimeiseen päivään asti. Huhtikuussa 2016 työ lopetettiin: oikeus syyttää taposta vanhentui. Tappaja pystyi salaamaan henkilöllisyytensä, ja hän selvisi siten ilman rangaistusta. Tämän täytyy olla pettymys läheisille mutta myös poliisille. Tappaja on vapaa ja pysyy vapaana. On mahdollista, että hän elää yhä keskuudessamme.

Lakialoitteessa esitämme muutosta rikoslain 8 luvun 1 §:ään, johon lisättäisiin uusi momentti. Se kuuluu seuraavasti: ”Kuitenkaan oikeus syyttää taposta ei vanhennu.”

Muutos ei aiheuttaisi valtiolle sanottavaa lisäkulua. Rikollispiireille se lähettäisi kuitenkin selkeän viestin: poliisi on perässäsi koko loppuelämäsi ajan. Näinhän asia on jo nyt murhien osalta. Poliisille lakimuutos antaisi jatkossa mahdollisuuden ratkaista tappo vaikka 25 vuoden jälkeen.

Myös Ruotsissa lainsäädäntöä on muutettu niin, ettei murhan eikä myöskään tapon syyteoikeus vanhennu. Asia liittyi Palmen tapaukseen.

Lakialoitteessamme emme esitä muutoksia rangaistusasteikkoihin tai muihin rikosioikeudellisiin vanhentumistyyppeihin.

Tein samansisältöisen lakialoitteen viime vaalikaudella vuonna 2016. Aloitteen allekirjoitti silloin 162 kansanedustajaa. Oikeusministeriö antoi silloin lakialoitteesta hyvin laaditun lausunnon lakivaliokunnalle. Lausunnossa nostettiin aiheellisesti esiin asian monisäikeisyys. Huomiota saivat muun muassa vanhentumista koskevan järjestelmän kokonaisuus, taannehtivuuskielto, henkilötodistelun haasteellisuus vanhoissa tapauksissa sekä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

henkirikosten korkeat selvitysprosentit. Ministeriön vastauksen mukaan ehdotettu uusi sääntely koskisi vain harvinaisia yksittäistapauksia.

Arvoisa puhemies! Läheisille ja myös poliisille yksittäistapauksetkin ovat vaikuttavuudeltaan äärimmäisen raskaita. Lakialoitteessa esitämme, että oikeus syyttää taposta ei vanhennu. Mikäli sen toteuttaminen tuntuu liian pitkälle menevältä, esitän lakivaliokunnalle vaihtoehtona harkittavaksi tapon vanhentumisajan pidentämistä 30 vuoteen.

Tällä kertaa aloitteen on koronasyistä allekirjoittanut runsas 20 kansanedustajaa — fyysisesti en korona-aikana lähtenyt nimiä keräämään, se olisi ollut hieman vastuutonta — ja aloitteen on allekirjoittanut muun muassa lakivaliokunnan nykyinen puheenjohtaja Leena Meri. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

19.58 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Olemme tätä lakialoitetta käsitelleet eduskunnassa aiemmin edustaja Kiurun tekemänä, ja tänään tämä lakialoite uusitaan, että tappo ei vanhenisi rikoksena koskaan vaan että tuo syyteoikeus säilyisi. Se on ihan perusteltu muutosehdotus, ja toivoisin, että se voisi edetä.

Edustaja Kiuru toi esille hyviä seikkoja tästä näkökulmasta, ja yhtenä oli esimerkiksi se, että meillä ovat DNA-tutkimukset edenneet aika merkittävästi ja nyt meillä on hyviä esimerkkejä jo Ruotsista puhumattakaan Yhdysvalloista, missä vanhoja rikoksia on saatu selvitettyä DNA-näytön perusteella. Tuntuisi, että varsinkin kun on tämäntyyppinen rikos, missä puhutaan taposta, niin olisi oikeus ja kohtuus, että kun selvä syyllisyys saadaan osoitettua, niin voitaisiin tuo syyte nostaa. Olen itse tehnyt aikanaan — ja parikin kertaa joutunut myös uudistamaan — esitykseni törkeiden lasten seksuaalisten hyväksikäyttörikosten vanhentumisen muuttamisesta, ja pitäisin sitäkin ihan perusteltuna.

Tällä lailla maallikkona — en ole poliisi enkä ole tutkija — olen miettinyt sitä, että oli esimerkiksi tämä surullinen tapaus, jossa Tampereella nuori koripalloilijatyttö, nuori nainen, katosi 16.10.1999. Poliisi tutki tätä tapausta ihan vähän vaille 20 vuotta tappona, ja kun se oli vanhentumassa 20 vuoden täytyessä, niin se muutettiin murhatutkinnaksi. En ihan löytänyt itse sitä logiikkaa, mikä muutti sen juuri sillä hetkellä, kun se olisi vanhentunut, murhatutkinnaksi. Välttyisimme tämänkin tyyppisiltä. Kun täällä on muun muassa poliisiedustaja Kinnunen paikalla, niin hän tietää, miten nämä tutkinnat etenevät, mutta minulle ei auennut se, että Raisa Räisäsen tapausta tutkittiin ensin tuo 20 vuotta erilaisella rikosnimikkeellä ja sitten se muutettiin murhatutkinnaksi. Minun mielestäni on hyvä, että näin tehtiin, ja itse toivon, että hänenkin murhaajansa vielä kiinni saadaan, ja siinä esimerkiksi DNA-näyttö voisi tuoda joskus ratkaisua. Se on tietysti ollut aivan poikkeuksellinen rikos meidän historiassammekin.

Täysi tuki jälleen kerran edustaja Kiurun erinomaiselle aloitteelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

20.00 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Kun ihmisen henki riistetään väkivaltaisesti, on se aina äärimmäisen vakava ja murheellinen asia. Jos olosuhteet viittaavat siihen, että poliisi arvioi kyseessä olevan murha, ei sen tutkinta lakkaa ikinä ennen kuin syyllinen on selvinnyt, mutta jos olosuhteet viittaavat siihen, että kyse voisi olla taposta, niin tulee tämä 20 vuoden aikaraja täyteen. Kun kuitenkin ihminen on henkensä menettänyt vä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

kivallan seurauksena tai epäoikeudenmukaisella tavalla, tulisi aina kaikin keinoin pyrkiä aikarajoista riippumatta siihen, että tekoon syyllinen saatetaan vastuuseen. Edustaja Kiuru on tehnyt tähän liittyen erinomaisen aloitteen, jossa hän ehdottaa, että tapon vanhenemisen aikarajasta luovuttaisiin, ja kannatan tätä edustaja Kiurun aloitetta. Minusta se edistää oikeudenmukaisuuden toteutumista yhteiskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

20.02 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä Kiurun tekemä aloite on äärimmäisen tärkeä, ei niinkään poliisin kannalta, koska poliisihan ei näihin asioihin henkilökohtaisesti suhtaudu, mutta omaisten kannalta se on äärimmäisen tärkeä. Silloin kun henkirikos tapahtuu, niin teko rubrisoidaan poliisin ja syyttäjän yhteistyönä, ja on hieman keinokestoista sitten, ellei tule painavia syitä muuttaa rikosnimikettä joko vakavampaan tai lievempään suuntaan, lähteä kesken tutkinnan sitä muuttamaan. Sen vuoksi olisi äärimmäisen tärkeää, että tältä välttyttäisiin, ja helpoin tapa on tämän tapon säätäminen ei-vanhenevaksi rikokseksi.

Me emme voi tietää, mitä tulevaisuus tuo tullessansa rikosteknisen tutkinnan alalla, mutta on nähtävissä jo nyt, että DNA:n kehitys ja sen sekvensointi tulevat menemään harppauksittain eteenpäin, ja voipi olla, että se vaikuttaa siihen, että monetkin asiat selviävät vielä vuosien, vuosien päästä. Meillä on tälläkin hetkellä kadonneita useita satoja, ja todennäköisesti rikoksen uhreja heistä on hyvinkin monta, ja varmuudella heitä on siellä. Näiden asioiden eteenpäinsaaminen sitten joskus, kun asia lähtee selviämään, on tietysti myöskin riippuvainen vanhentumisajoista.

Tämän lain eteenpäinviemiselle ei ole mitään järjellä ajateltavaa estettä. Tämä ei tuota mitään kuluja valtiolle. Tosiasia on, että niitä tulee vuosittain hyvin vähän. Vanhoja tutkintoja avataan toki juuri tämän teknisen kehityksen vuoksi, mutta se kulu, mikä siitä syntyy, on minimaalinen verrattuna sitten siihen hyötyyn, mikä saadaan oikeusvarmuuden kautta ja sen viestin kautta, että tappo ei vanhene, joten se ennaltaestävyyskin tulee sitä kautta. Lämpimästi kannatan Kiurun esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pauli Kiurun tekemä erinomainen lakialoite on aivan tähän aikaan sopiva. Todellakin poliisin tutkintatekniikka on edennyt jättiaskelin, kun on saatu nämä DNA-tutkimukset käyttöön ja kaikki muut nykyajan sallimat ja tarjoamat mahdollisuudet selvittää vakavia rikoksia. Tämä edustaja Heinosen esimerkki kertoo hyvin siitä, ja myös edustaja Pauli Kiurun kertomat esimerkit, miten tällä tehdyllä lakialoitteella voidaan parantaa ennen kaikkea tämän henkensä menettäneen ihmisen omaisten tilannetta, kun sitä erittäin vakavaa rikosta todellakin edelleen tutkitaan, ja kun DNA-näytteitä eri yhteyksissä kerätään, niin siinä yhteydessä avautuu mahdollisuus saada se vakavaan rikokseen syylistynyt henkilö kiinni ja vastuuseen teoistaan. Erinomainen aloite, ja toivon, että se saa positiivisen käsittelyn tässä talossa ja se etenee laiksi asti.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.